

National Institute for Public Health
and the Environment
Ministry of Health, Welfare and Sport

Rijksvaccinatieprogramma

Rijksvaccinatieprogramma waarom vaccineren?

- Immuniteit kan volgen op **infectie na een 'natuurlijke' blootstelling**
  - bescherming tegen ziekteverschijnselen bij her-infectie
  - met risico op ernstige, soms dodelijke complicaties van de initiële infectie
- Immuniteit kan volgen op **vaccinatie**
  - bescherming tegen ziekteverschijnselen bij infectie na een 'natuurlijke' blootstelling (en/of her-infectie)
  - zónder risico op complicaties van een initiële infectie
  - een vaccin alleen kan geen 'natuurlijke' infectie veroorzaken

vaccins:

- verschillen in samenstelling, toedieningswijze, werkzaamheid, groepsimmunititeit
- dode/verzwakte ziekteverwekkers, of antigenen (componenten) van oppervlak
- vaccins kunnen, zoals elk medicijn, bijwerkingen (meestal milde) veroorzaken

Mazelen

- virusziekte van kinderen
- hoge koorts, hoesten en huiduitslag
- repliceert in afweercellen
- complicaties (door remming afweer)
  - oorontsteking 5-10% (antibiotica)
  - longontsteking 1-5% (antibiotica)
  - hersenontsteking ~0.1% (ook SSPE)
- sterfte: vooral in ontwikkelingslanden
  - ondervoeding, hypovitaminose A
  - ontberen antibiotica
- zeer besmettelijk ($R_0 = 15-20$), incubatieperiode 2 weken
- besmettelijkheid begint al 4 dagen voor uitslag (maw vóór herkenning!)
- vaccin – één vaccinatie beschermt ~95%, twee vaccinaties ~99% tegen optreden ziekte na 'natuurlijke' blootstelling aan mazelenvirus

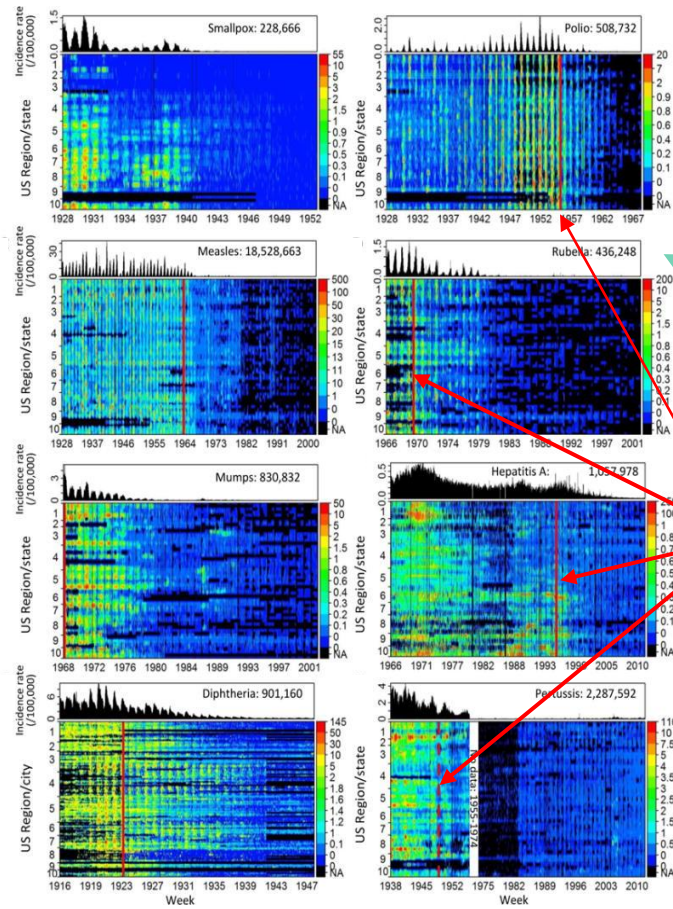

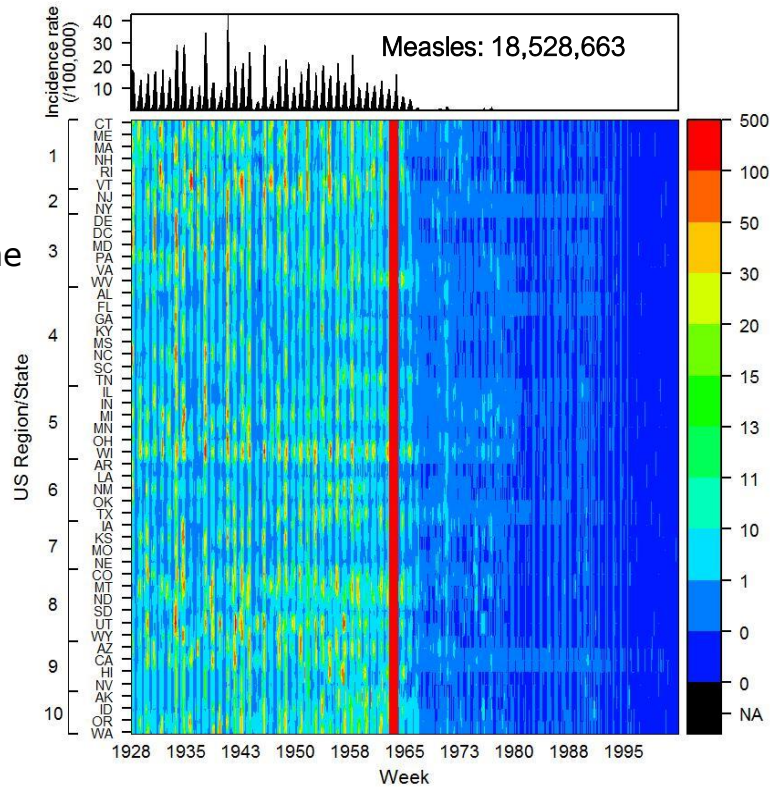
Rijksvaccinatieprogramma vaccinaties voorkomen ziekte en complicaties van ziekte!

In Nederland
- begonnen in 1951/57
- levens gered ~9000

wekelijkse incidentie per 100,000 USA populatie

Voor gehele land
totaal n cases
Per epidemiologische
regio/steden; kleur
is infectiedruk
Jaar licentie vaccin
(rode lijnen)

Van Panhuis et al, N Engl J Med 2013
Van Wijhe et al, Epidem Infect 2018

Rijksvaccinatieprogramma

welke vaccinaties krijgt mijn kind?

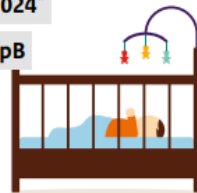
6-9 weken

Rota - vanaf 2024*
(DKTP-Hib-HepB)**

3 maanden

Rota - vanaf 2024*
DKTP-Hib-HepB
Pneu

5 maanden

DKTP-Hib-HepB
Pneu

12 maanden***

DKTP-Hib-HepB
Pneu

14 maanden

BMR
MenACWY

4 jaar

DKTP

9 jaar

DTP
BMR

10 jaar

HPV

(2 keer;
2e vaccinatie
half jaar later)

14 jaar

MenACWY

Betekenis afkortingen

Rota	Rotavirus
D	Difterie
K	Kinkhoest
T	Tetanus
P	Polio
Hib	Haemophilus influenzae type b
HepB	Hepatitis B
Pneu	Pneumokokken
B	Bof
M	Mazelen
R	Rodehond
MenACWY	Meningokokken ACWY
HPV	Humaan papillomavirus

* Voor kinderen geboren vanaf 1 januari 2024.

** Alleen als de moeder niet is gevaccineerd tegen kinkhoest tijdens de zwangerschap (22 weken prik), en in bijzondere situaties. De jeugdarts bespreekt dit met je.

*** Was 11 maanden, wordt 12 maanden voor kinderen geboren vanaf 1 januari 2024.

Rijksvaccinatieprogramma waarom vaccineren?

Persoonlijke bescherming (levenslang, kwetsbare periode)

- e.g, tetanus

én

- maatschappelijk altruïsme (eliminatie, circulatie, uitbraken)
  - kinderen – groepsimmunititeit, bijv. mazelen
  - adolescenten – reservoir eliminatie, bijv. menW
  - targetgroepen – ringvaccinatie MSM, bijv. pokkenvaccin tegen Mpox
- persoonlijk altruïsme
  - zwangerschap, bijv. pertussis
  - gezondheidszorg, bijv. griepvaccin
- vanuit werkgever
  - bescherming medewerker, bijv. gele koorts

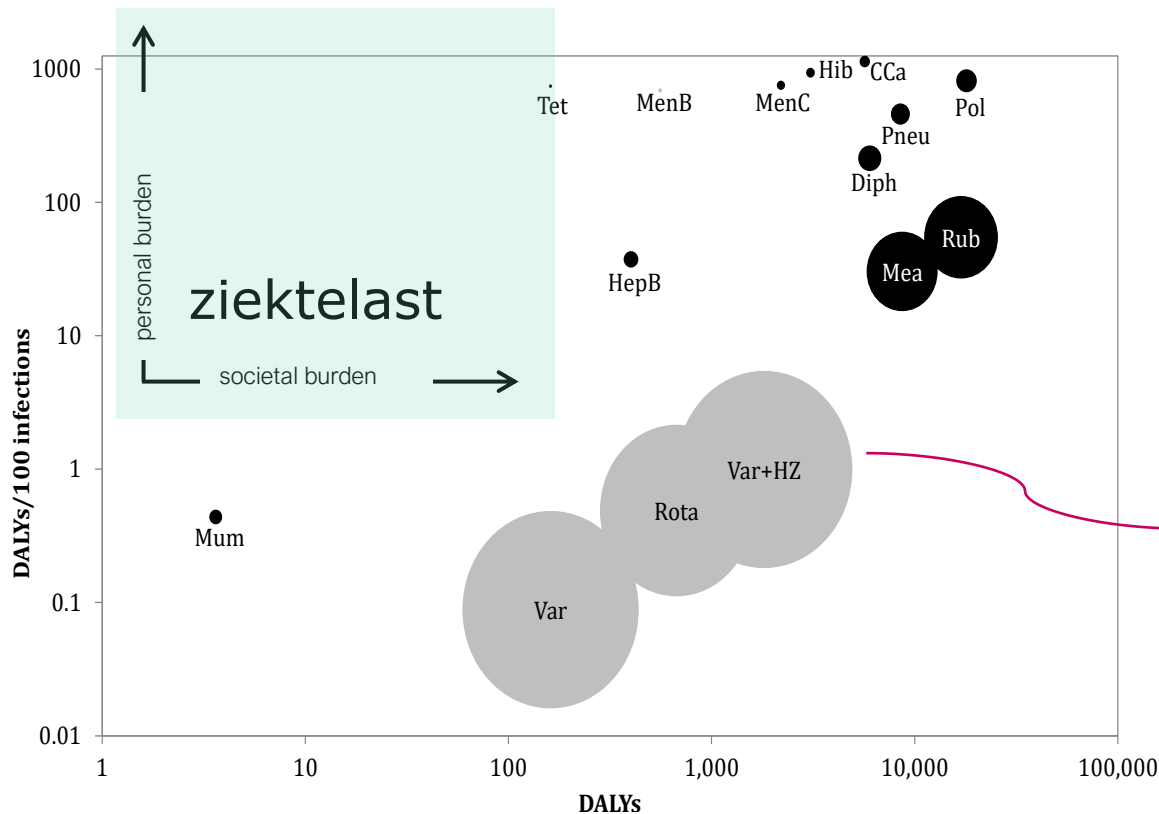

Gezondheidsraad – Criteria

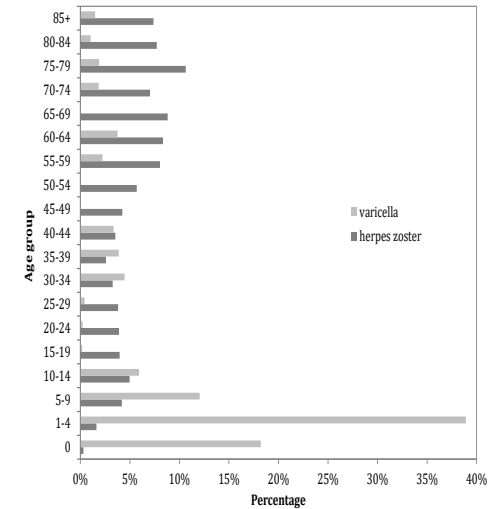
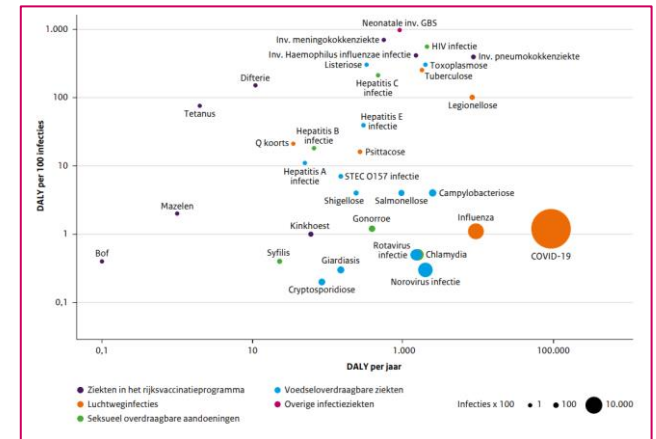
- Ziektelast
  - ernst ziekte
  - aantal gevallen omvangrijk
- Vaccin effectiviteit en veiligheid
  - vermindering ziektelast
  - evt nadelige effecten vs gezondheidswinst
- Aanvaardbaarheid
  - beperkt ongemak
  - gezondheidswinst
- Kosten effectiviteit
- Prioritering
  - urgentie volksgezondheidprobleem

Rijksvaccinatieprogramma ziektelast ernst en omvang

Diph=diphtheria, Tet=tetanus, Pol=poliomyelitis, Rub=rubella, Mea=measles, Mum=mumps, Hib=invasive *Haemophilus influenzae* type b disease, MenC=invasive meningococcal C disease, Pneu=pneumococcal disease (PCV10 types), CCa=cervical cancer (HPV-16/18), HepB=hepatitis B, MenB=invasive meningococcal B disease, Rota=rotavirus gastroenteritis, Var=varicella HZ=herpes zoster.

The disability-adjusted life year is a measure of overall disease burden, expressed as the number of years lost due to ill-health, disability or early death.

Van Lier et al, Disease burden of varicella in the Netherlands, 2018

Rijksvaccinatieprogramma wanneer vaccineren?

Rijksvaccinatieprogramma

Nationaal programma grieppreventie (influenza)

Reizigers vaccinaties (LCR)

Vaccinaties van speciale risicogroepen (bijv., asplenie)

Vaccinatie van risicogroepen hepatitis B / pneumokokken

Werkgevers ('arbo')-vaccinaties

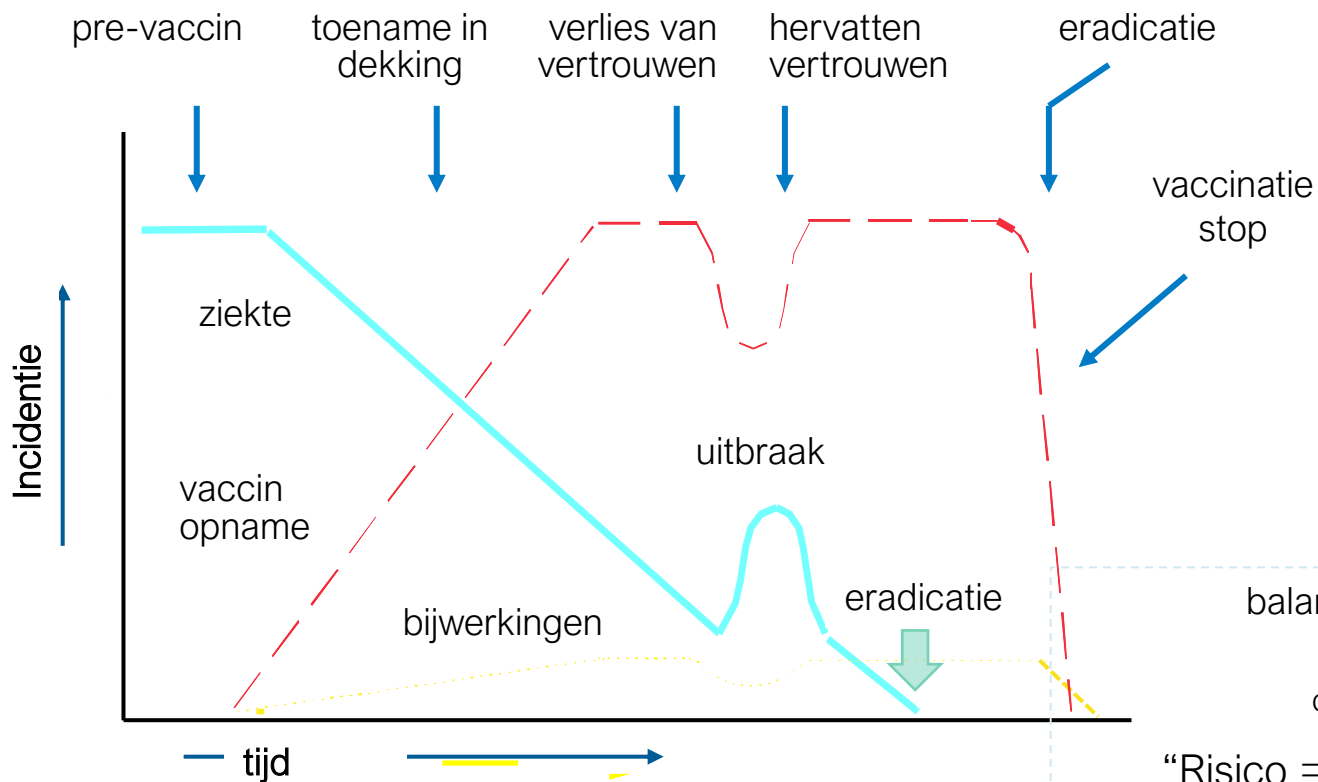
Extra vaccinaties 'op maat'

Rijksvaccinatieprogramma vaccinatiegraad 'ups-and-downs'

Publiek geheugen van ziekte

balans werkzaamheid/schadelijkheid
technisch – hazard
cultureel – effect (“verontwaardiging”)

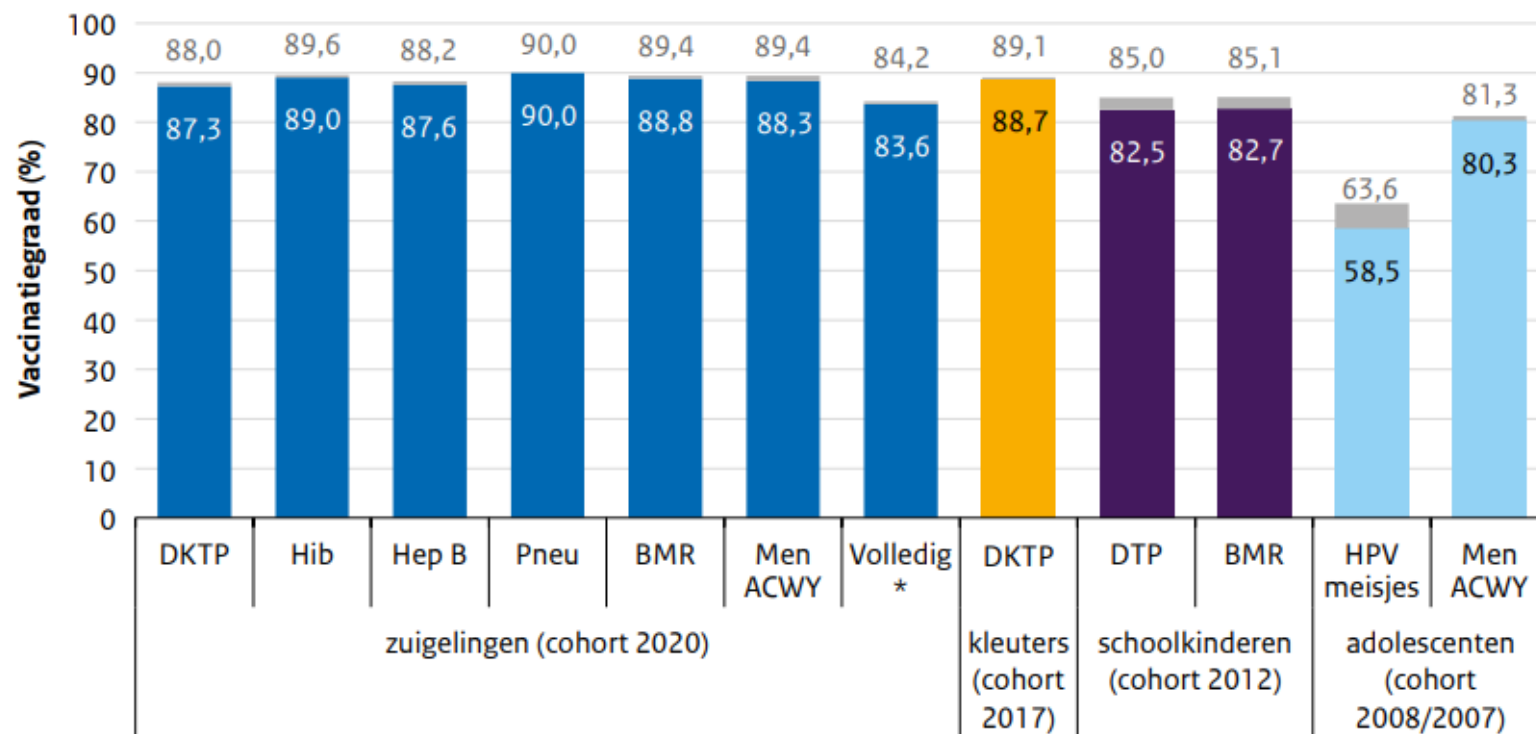
“Risico = kans/blootstelling x gevolg”
bewijs-(‘expert’) gebaseerd tot
waarde- en ervaring-(‘media’) gebaseerd

Rijksvaccinatieprogramma

vaccinatiegraad per vaccin 2022

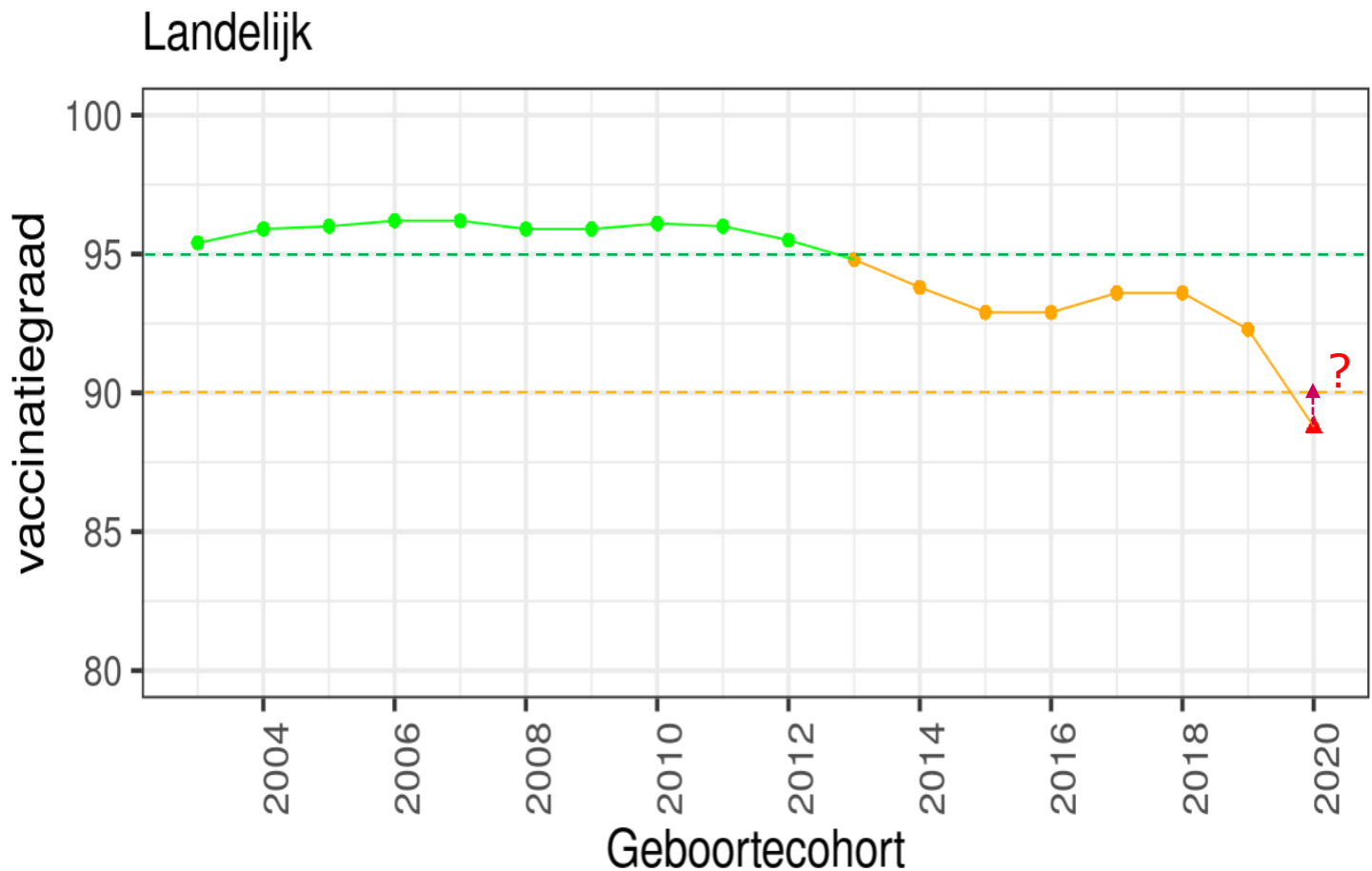
Vaccinatiegraad (%) in 2022 per vaccinatie en geboortecohort (op basis van op persoon geregistreerde vaccinaties, exclusief anonieme vaccinaties); vastgesteld op leeftijd twee jaar (zuigelingen), vijf jaar (kleuters), tien jaar (schoolkinderen), veertien jaar (adolescente meisjes) en vijftien jaar (adolescenten); in grijs: inclusief vaccinaties die later zijn gegeven

D(K)TP = difterie, kinkhoest, tetanus, poliomyelitis; Hib = Haemophilus influenzae type b-ziekte; Hep B = hepatitis B; Pneu = pneumokokkenziekte; BMR = bof, mazelen, rodehond; MenACWY = meningokokken ACWY-ziekte, HPV = humaan papillomavirus infectie.

* volledig = alle RVP-vaccinaties volgens schema ontvangen op tweejarige leeftijd.

Vaccinatiegraad BMR-1 op 2-jarige leeftijd; per cohort

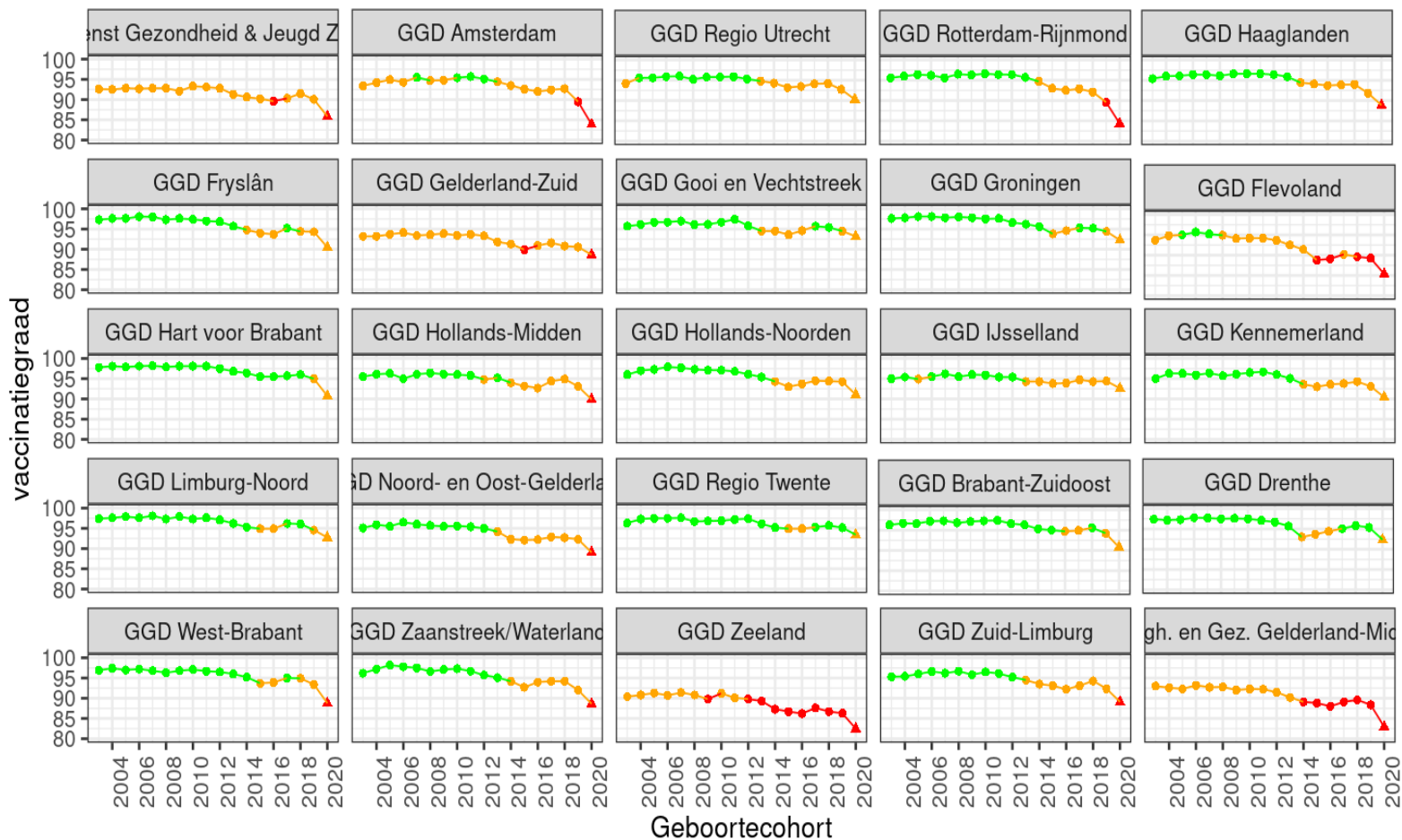
● <90 ● 90-94 ● 95+

▲ Informed consent ● Geen informed consent

Vaccinatiegraad BMR-1 op 2-jarige leeftijd; per GGD

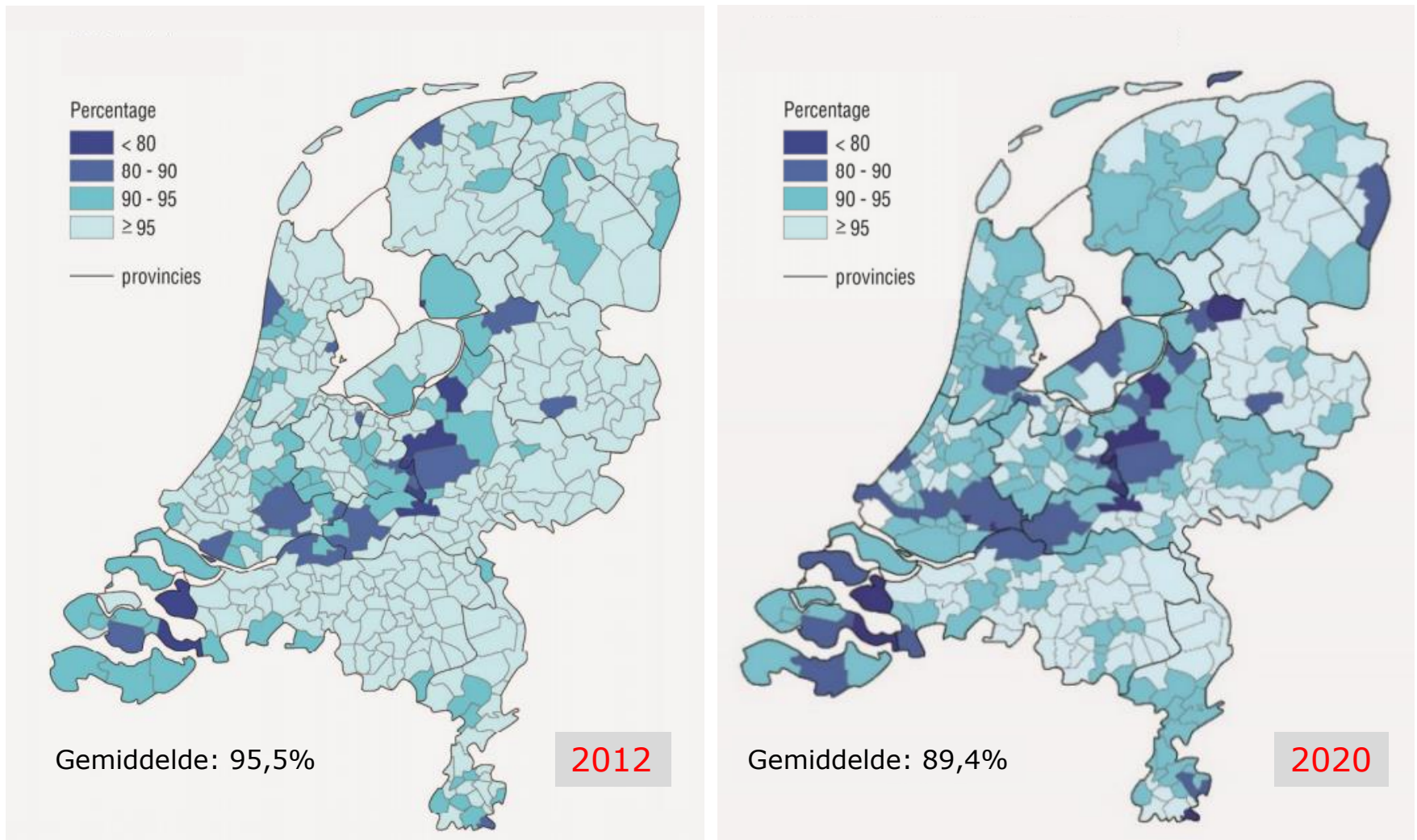
Basisimmuniteit bij zuigelingen op 2-jarige leeftijd (BMR-1)

● <90   ● 90-94   ● 95+   ▲ Informed consent   ● Geen informed consent

Vaccinatiegraad BMR-1 zuigelingen; per gemeente cohort 2012 versus 2020

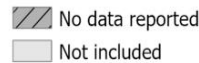
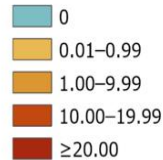
Mazelen in EU

februari 2023 – januari 2024

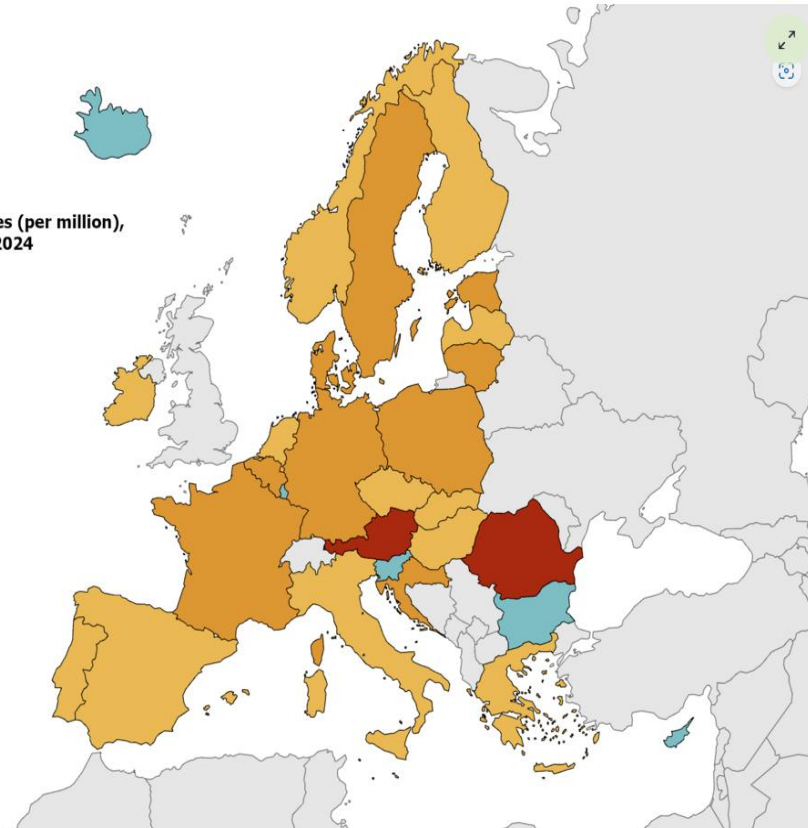
- meerderheid van EU/EEA:
  - afname vaccinatiegraad
  - incidentele gevallen mazelen
  - uitbraken in Oostenrijk, Frankrijk, Roemenië
  - gestage toename sinds 2023
- verwachting: meer mazelen in 2024

Notification rate of measles (per million),
February 2023 - January 2024

Countries not visible
in the main map extent

©ECDC. Administrative boundaries: © EuroGeographics
The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply official endorsement or acceptance by the European Union.

ECDC. Map produced 26 Feb 2024

ECDC, Weekly Communicable Disease Threats Report, Week 6, 4 - 10 February 2024

Situatie mazelen vaccinatiegraad BMR

Kans op introductie mazelen neemt toe door toename mazelen Europa

Vaccinatiegraad afgenomen

- sinds COVID-19 gedaald
- heterogeniteit in NL
- 'Bible belt'-gebied
- grote steden
  - lagere inkomenswijken
  - migratieachtergrond
- andere risicogroepen:
  - antroposofische overtuiging
  - arbeidsmigranten (~vaccinatiegraad)
- informed consent ($\geq$ cohort 2022)

Epidemiologie 2024

- cluster arbeidsmigranten
  - Roemenië
- cluster Eindhoven
- (nog) niet bij bevindelijk gereformeerd
- bij epidemie, risico op uitbreiding naar andere groepen met lage-vaccinatiegraad (anders dan in 2013)

Groepsimmunititeit – ‘waarom werkt het (niet)’?

uitbraak van mazelen elke tien-vijftien jaar ofschoon kritische vaccinatiegrens bereikt lijkt (maar niet overal)

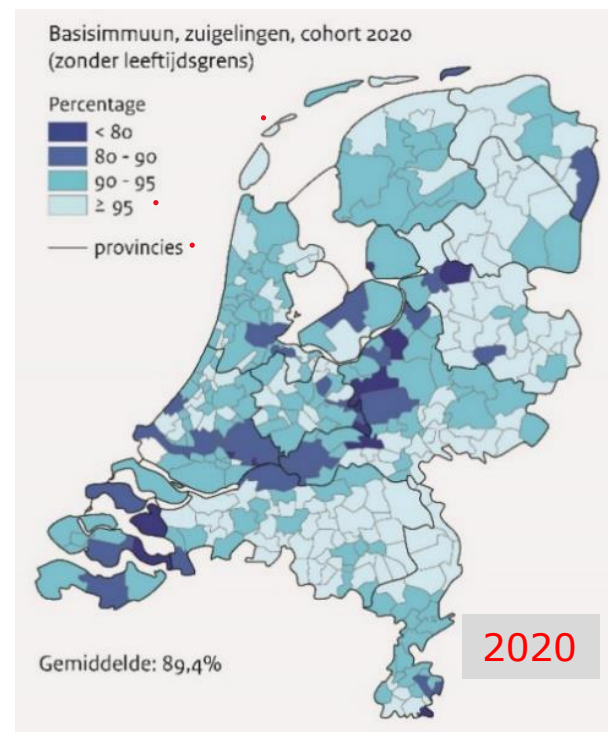
- géén goed gemengde populatie
- clustering binnen gebieden met lage vaccinatiegraad
- contacten níet willekeurig (bijv. scholen!)

vaccinatiepercentage $\neq$
immunititeit

Uitbraken

1976
1988
1999
2013

2024-2025?

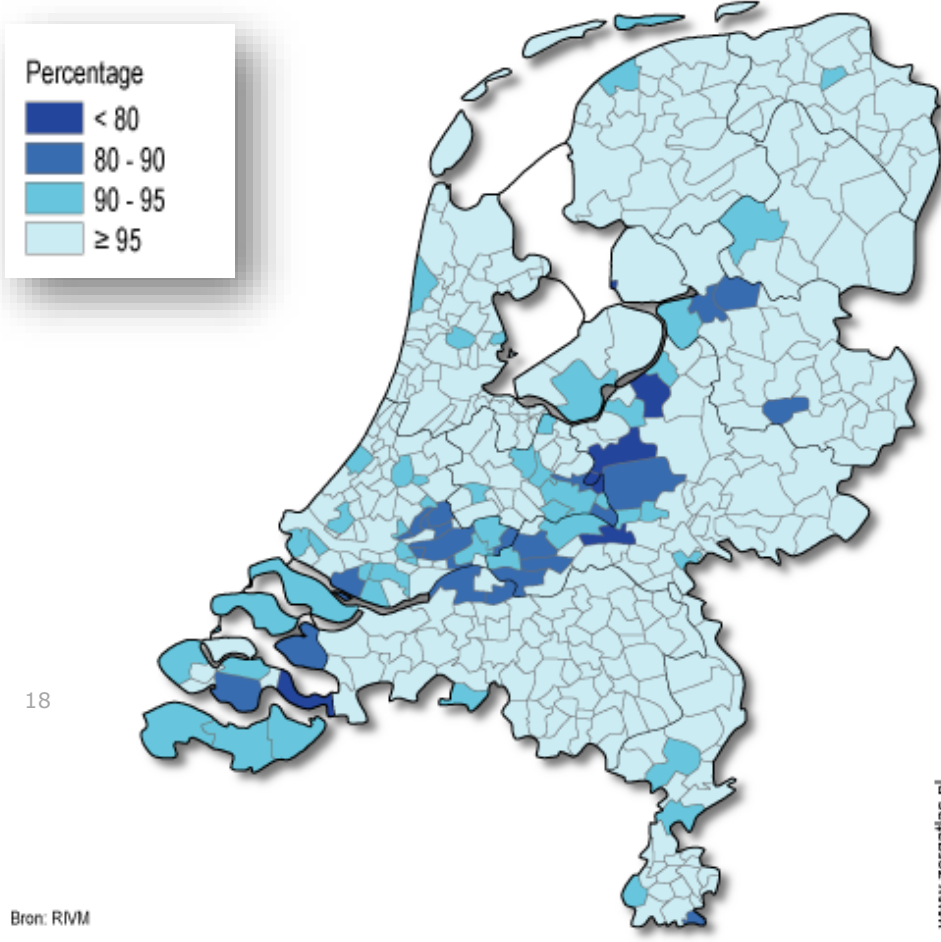

Rijksvaccinatieprogramma surveillance vaccin opname

BMR vaccinaties, verslagjaar 2013

per gemeente, cohort 2010, zuigelingen (basisimmuun op leeftijd van 2 jaar)

Dutch National Immunisation Programme (NIP)

RIVM continuously monitors the effectiveness and safety of the NIP

Surveillance of vaccine uptake
National vaccination coverage data

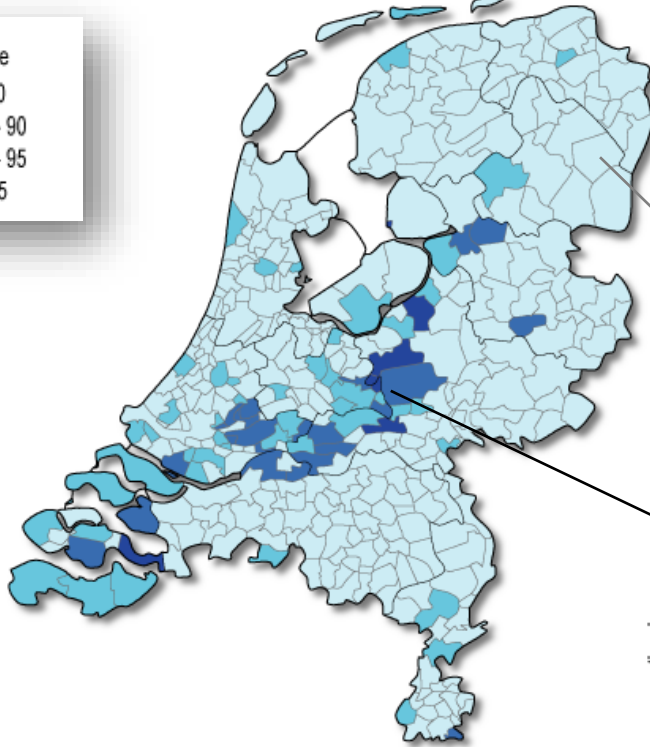
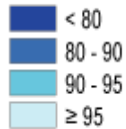
Rijksvaccinatieprogramma surveillance sero-immuniteit

BMR vaccinaties, verslagjaar 2013

per gemeente, cohort 2010, zuigelingen (basisimmuun op leeftijd van 2 jaar)

Percentage

Bron: RIVM

www.zorgatlas.nl

Mazelen uitbraken

1976
1988
1999
2013

Dutch National Immunisation Programme (NIP)

RIVM continuously monitors the effectiveness and safety of the NIP

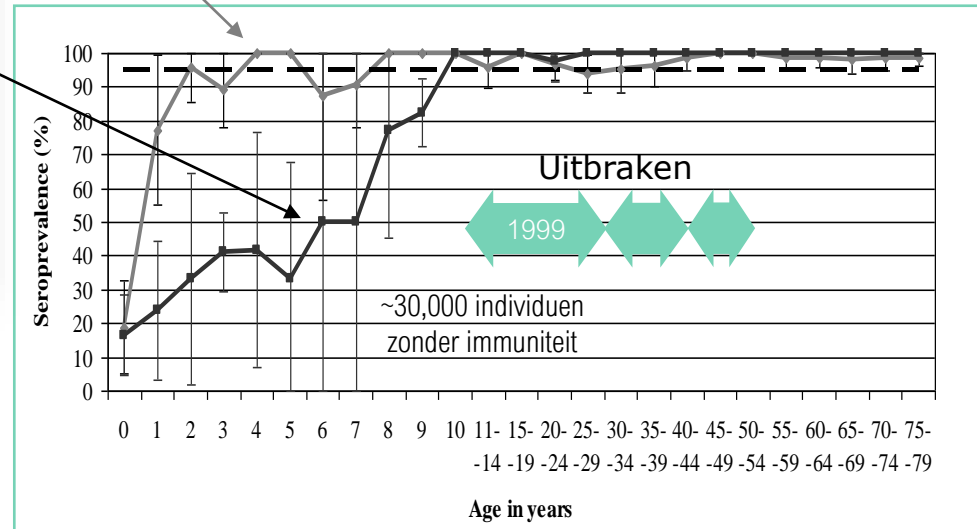

Surveillance of vaccine uptake
National vaccination coverage data

Immunosurveillance
Seroprevalence data from a representative sample

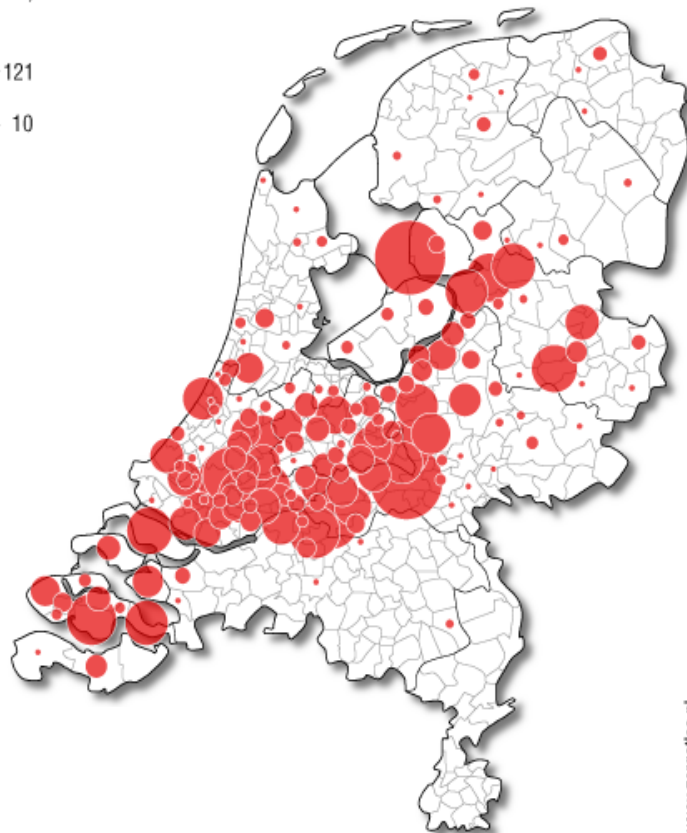
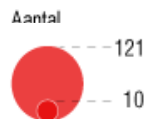
sero-immuniteit tegen mazelen (2010)
open populatie vs bevindelijk gereformeerd

Rijksvaccinatieprogramma surveillance ziektegevallen

Mazelen 1 mei 2013 tot 26 februari 2014
per gemeente, N = 2.640*

Bron: RIVM

www.zorgatlas.nl

Dutch National Immunisation Programme (NIP)

RIVM continuously monitors the effectiveness and safety of the NIP

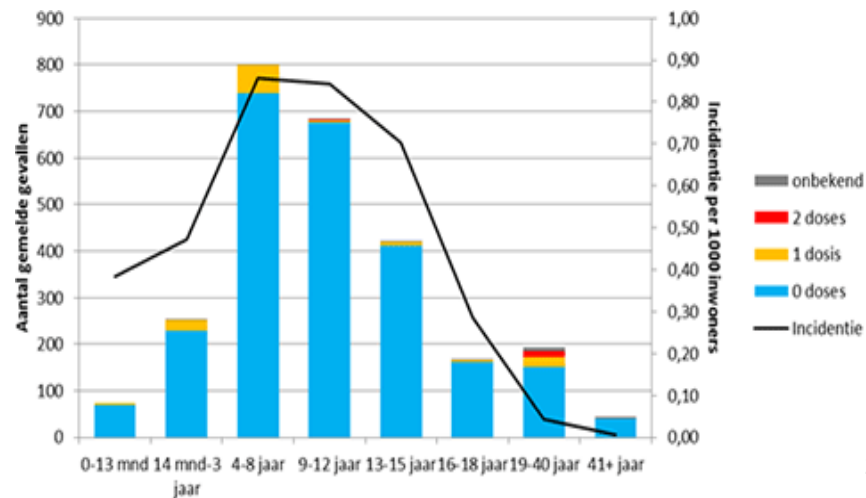

Surveillance of vaccine uptake
National vaccination coverage data

Disease surveillance
Notifications by law, mortality, hospital admissions and general practitioner consultations

2.640 gevallen
gemeld: ongeveer 1 in 10 (~10%)

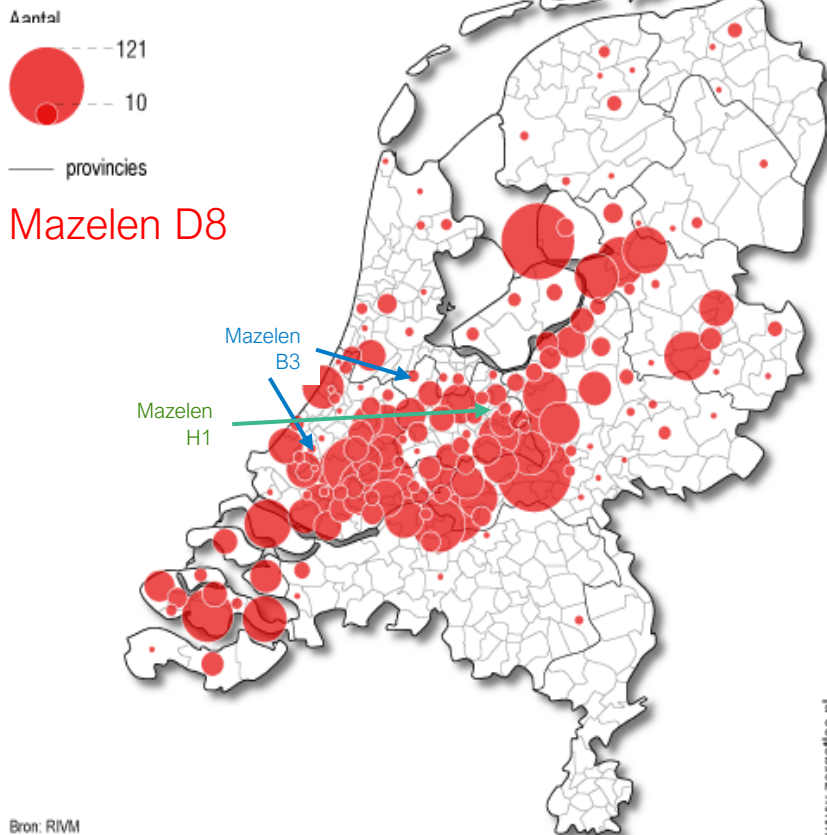

Rijksvaccinatieprogramma surveillance verwekker

Mazelen 1 mei 2013 tot 26 februari 2014 per gemeente, N = 2.640*

Mazelen D8

Dutch National Immunisation Programme (NIP)

RIVM continuously monitors the effectiveness and safety of the NIP

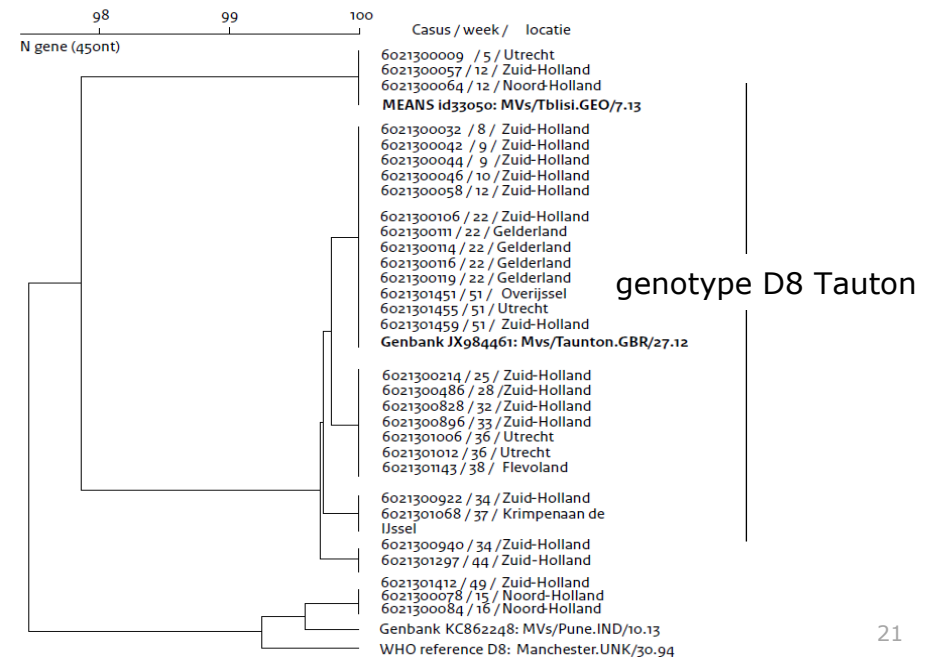
Disease surveillance

Notifications by law, mortality, hospital admissions and general practitioner consultations

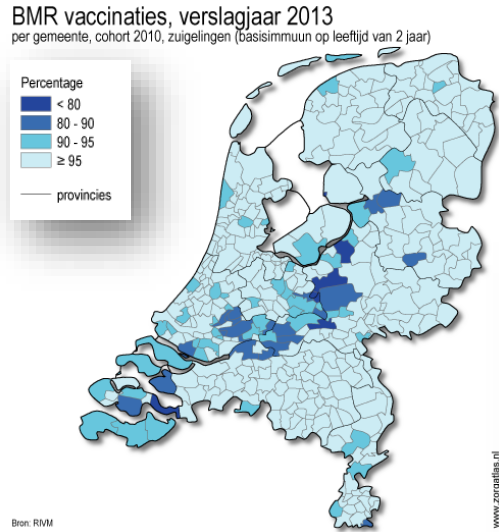

Pathogen surveillance

Laboratory data

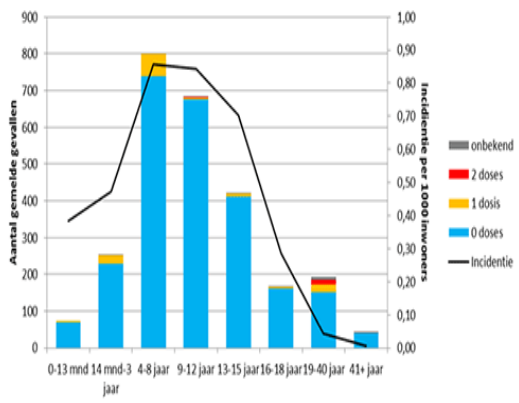
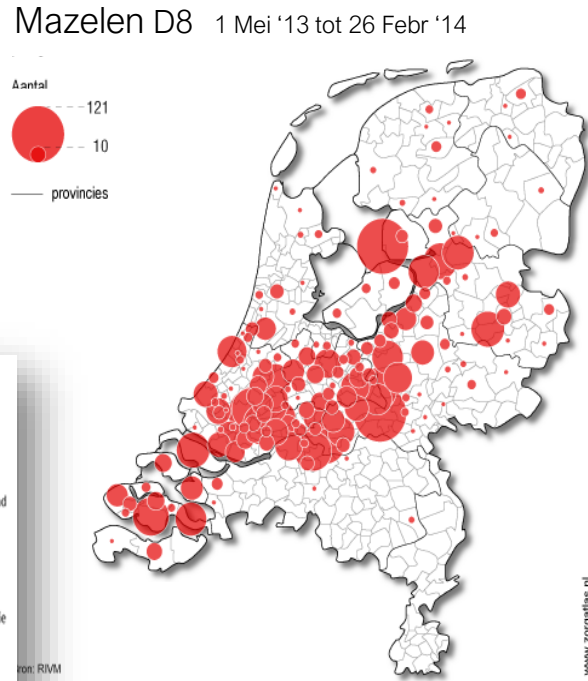

Rijksvaccinatieprogramma surveillance samen gebracht

groepsimmuniteit

$$1 - 1/R_0 = (1 - 1/20) = 95\%$$

Dutch National Immunisation Programme (NIP) Highlights Surveillance

RIVM continuously monitors the effectiveness and safety of the NIP

Surveillance of vaccine uptake
National vaccination coverage data

Disease surveillance
Notifications by law, mortality, hospital admissions and general practitioner consultations

Pathogen surveillance
Laboratory data

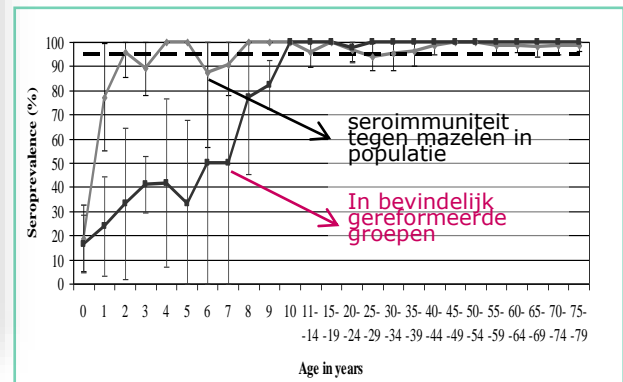
Immunosurveillance
Seroprevalence data from a representative sample

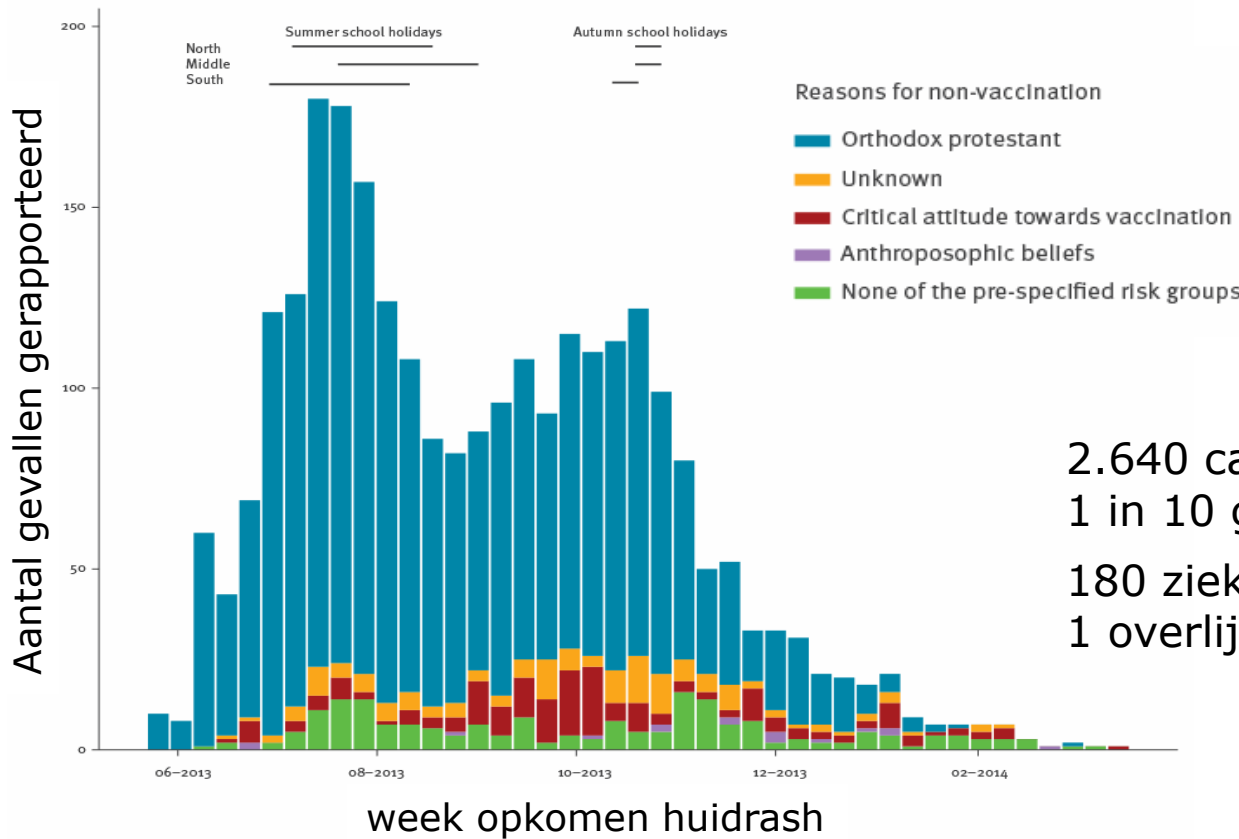
Surveillance of adverse events
Enhanced spontaneous reporting of adverse events following immunisation

Health Council recommendations

Rijksvaccinatieprogramma mazelenuitbraak 2013-2014

2.640 cases gemeld
1 in 10 gemeld, ~30.000 gevallen
180 ziekenhuisopnames
1 overlijden (en 1 SSPE)

Groepsimmunititeit (na vaccinatie óf doorgemaakte infectie)

onderbreekt de *keten van transmissie*, dit werkt in zeer grote, goed gemengde populatie waarin besmettelijke contacten willekeurig optreden

$R_0 = 15-20$ (reproductiegetal)

Groepsimmuniteit = $1 - 1/R_0$

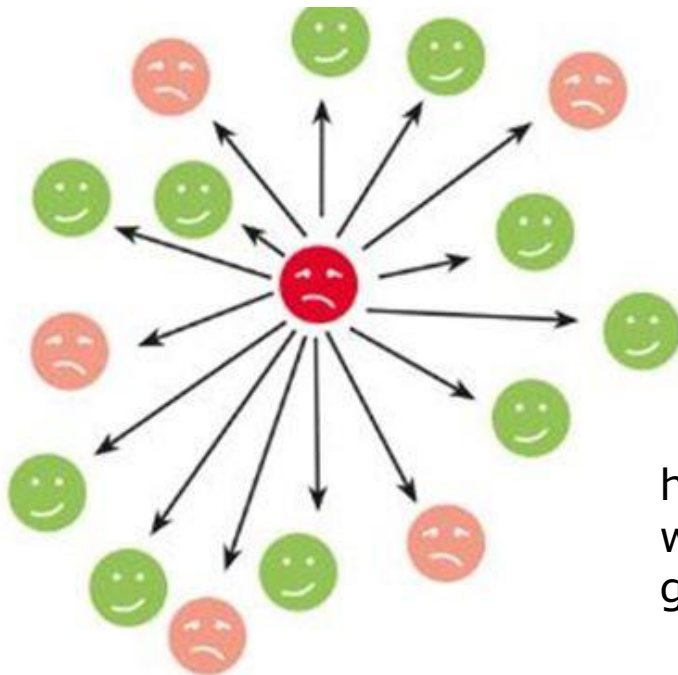
bij mazelen streven naar >95% vaccinatie, de zgn. kritische vaccinatiegraad, daarboven ontstaat groepsimmuniteit

NB. Immunitet $\neq$ vaccinatiegraad

Groepsimmunititeit en situatie kinderopvang

geen invloed op *kringbesmetting* in kinderopvang, onderbreekt de keten van transmissie niet want indexpatient besmet alle vatbare groepsgenoten

$$R_0 = 15-20$$

$$\text{Groepsimmunititeit} \neq 1 - 1/R_0$$

contacten zijn niet willekeurig, maar met hele groep

het risico op besmetting op een kinderdagverblijf wordt vooral gevormd door de kans dat mazelen geïntroduceerd wordt

Kloosterman en Hofstra, Medisch Contact 2017

Kans introductie mazelen op Kinderdagverblijf

- Elk ongevaccineerd kind is vatbaar voor mazelen
  - alle kinderen jonger dan 14 maanden (maternale antistoffen uitgewerkt bij 3-4 mnd)
  - deel kinderen ouder dan 14 maanden en één vaccinatie gehad
  - bewust ongevaccineerde kinderen >14 maanden (die geen mazelen hebben gehad)
  - (bewust ongevaccineerde medewerkers (die geen mazelen hebben gehad))
- Elk ongevaccineerd kind kan mazelen introduceren
  - als het in het buitenland mazelen opgelopen heeft
  - als het in de eigen omgeving (bijv. gezin) mazelen opgelopen heeft

Basisrisico op kinderdagverblijf

- kinderen onder 14 maanden die bijv. in buitenland mazelen oplopen

Extra risico

- ongevaccineerde kinderen ouder dan 14 maanden
- m.n. tijdens mazelenepidemie in Nederland

Hoe vaak komt mazelen voor in Nederland?

- 2013/2014: mazelenepidemie (verwacht elke 10-15 jaar)
- 2015: 7 meldingen per 17 miljoen inwoners
- 2016: 5 meldingen   “
- 2017: 16 meldingen   “
- 2018: 24 meldingen   “
- 2019: 84 meldingen   “   (uitbraak Urk)
- 2020: 2 meldingen   “
- 2021: 1 melding   “
- 2022: 6 meldingen   “

buiten (lokale) epidemie: $\sim$ 1 melding/ miljoen inwoners

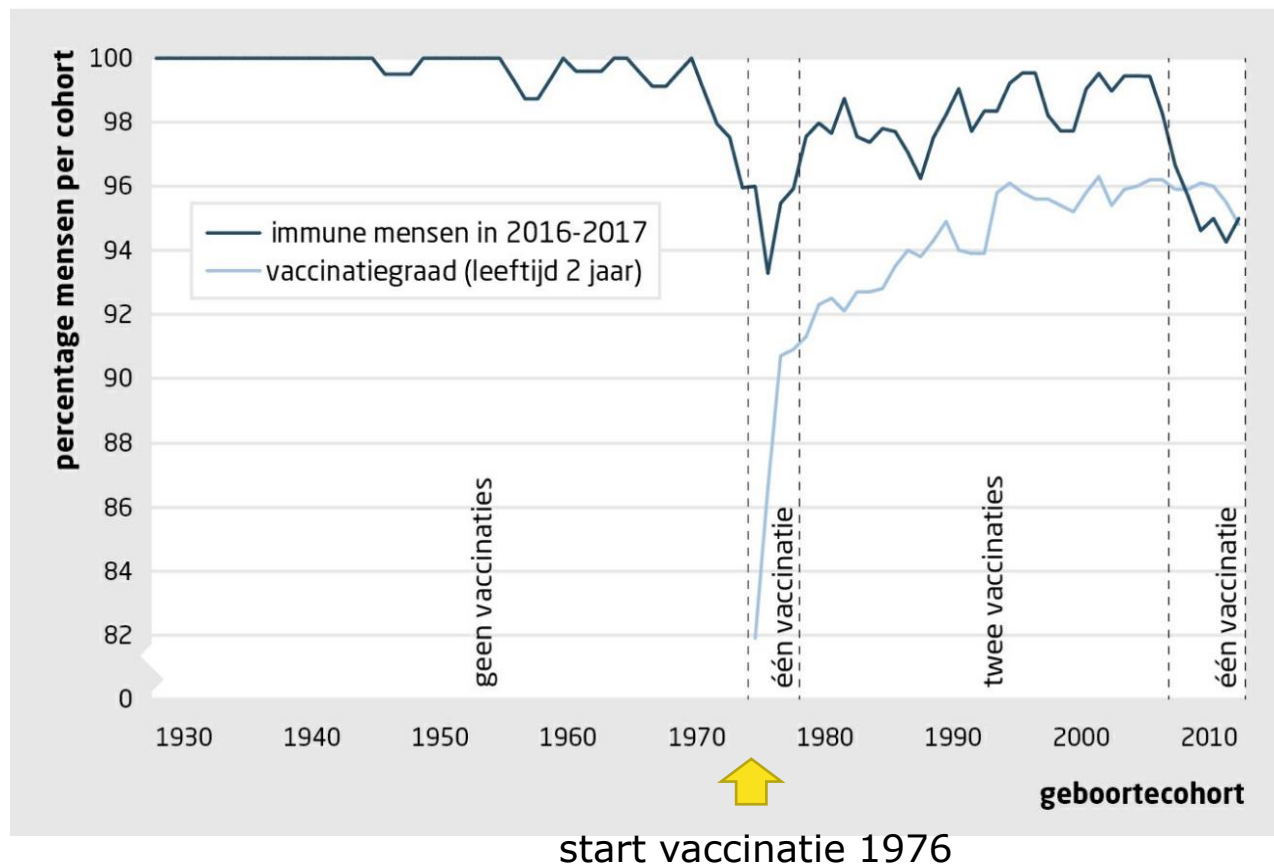
Mazelen en kinderdagverblijf

take home message

- concept van kritische vaccinatiegraad, een grenswaarde van groepsimmunititeit die nodig is voor eliminatie van mazelen geldt in grote, goed gemengde populatie, met willekeurige contacten
  - in Nederland als geheel is hiervan geen sprake vanwege clustering van, en type contacten tussen, niet-gevaccineerden
  - in een kinderdagverblijf (met ook kinderen onder de 14 mnd) geldt dit concept niet omdat de groep te klein is en kringbesmetting optreedt na introductie van mazelen; deze is afhankelijk van directe sociale omgeving
- kans op introductie hangt af van openheid ouders om mazelen in sociale omgeving van kinderen op het kinderdagverblijf te melden!
- **meer vaccinatie zal altijd leiden tot minder mazelen!**
- jaarlijkse rapportage van de vaccinatiegraad is niet gelijk aan de immuniteit in de bevolking

Mazelen en kinderdagverblijf vaccinatiegraad $\neq$ immuniteit in bevolking

PIENTER-3
Onderzoek
2016-2017

Vanaf 1986
BMR vaccin
ipv M vaccin

1e 14 mnd
2e 9-jaar

Rijksvaccinatieprogramma

survey opname vaccins

* = significant meer ouders met 'negatieve' scores (1-2) in 2022 vs. 2013

Resultaten

- 'Negatieve' groep iets groter in 2022 vs. 2013
- Maar: meeste ouders **positief**

RVP-deelname (D), intentie (I), houding (H), vertrouwen (VT) en vanzelfsprekendheid (VZ) ten opzichte van het huidige RVP van ouders in 2022 en 2013. Antwoorden zijn als volgt gegroepeerd: 'negatief' (score 1-2), 'minder uitgesproken' (3-5) en 'positief' (6-7)
 ~ 1000 en 800 ouders participeerden in on-line survey

Rijksvaccinatieprogramma

survey opname vaccins

* = significant meer ouders met 'negatieve' scores (1-2) in 2022 vs. 2013

Resultaten

- 'Negatieve' groep iets groter in 2022 vs. 2013

Overtuigingen over vaccinaties (OV) en infectieziekten (OZ) van ouders in 2022 en 2013. Antwoorden zijn als volgt gegroepeerd: 'negatief' (score 1-2), 'minder uitgesproken' (3-5) en 'positief' (6-7) ~ 1000 en 800 ouders participeerden in on-line survey

Lopend onderzoek RIVM m.b.t. de vaccinatiegraad Rijksvaccinatieprogramma (RVP)

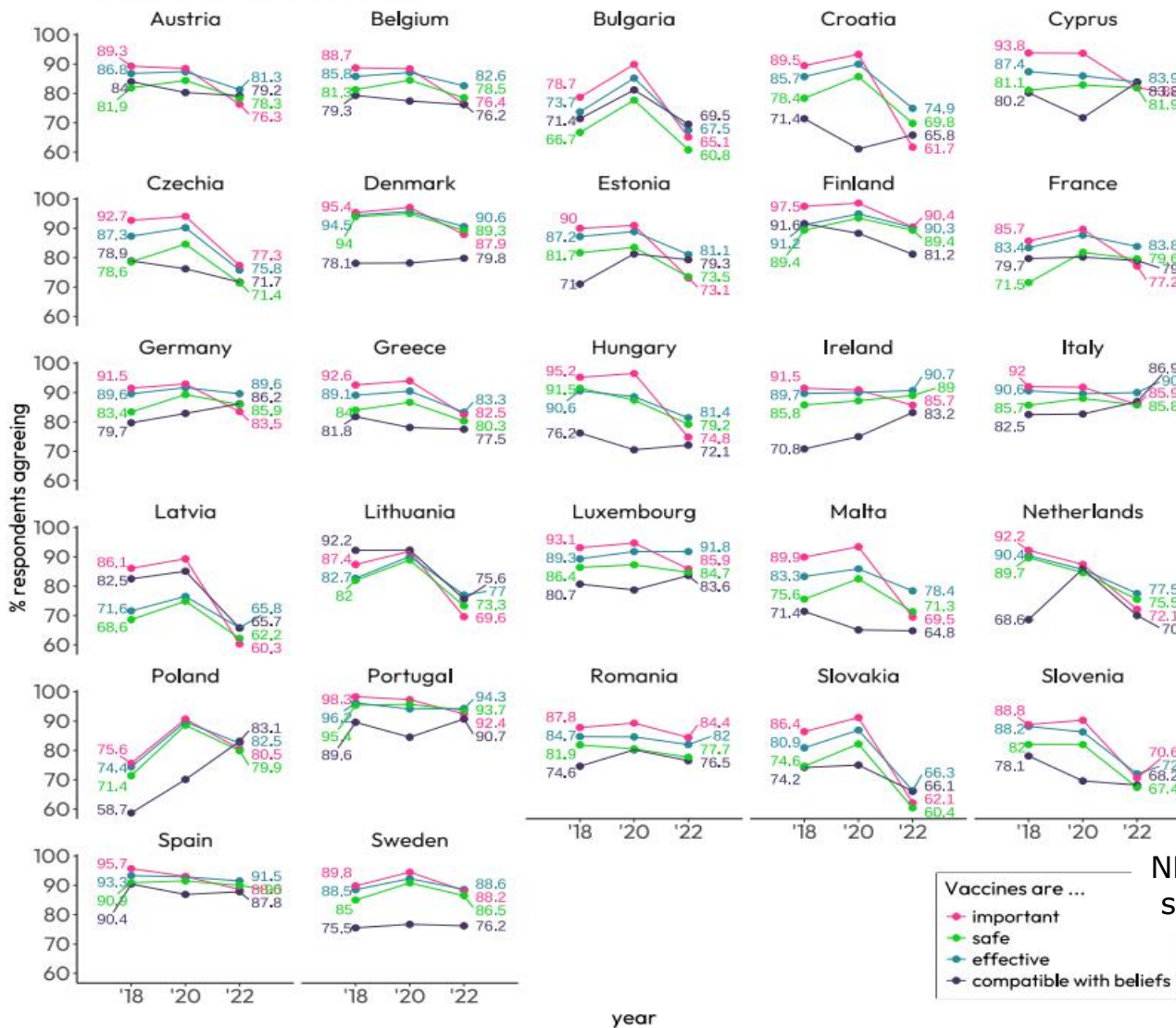
- Determinanten van vaccinatie en ontwikkelingen in vaccinatiegraad
  - koppeling vaccinatieregister (Praeventis) in beveiligde CBS omgeving met CBS data (oa sociaal-economische status, herkomst)
  - peilingen van ouders via online surveys
- Sociovox; Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar vaccinatie intenties; waaronder;
  - (inter)nationaal literatuuroverzicht (*de Figueiredo et al*, EU commision report 2022)
  - website voor professionals om kennis te delen over vaccinatie gedrag, onderzoek en best practices
  - (jaarlijkse)monitoring vaccinatie attitude tav RVP middels³² surveys

Rijksvaccinatieprogramma survey EU

General vaccine confidence

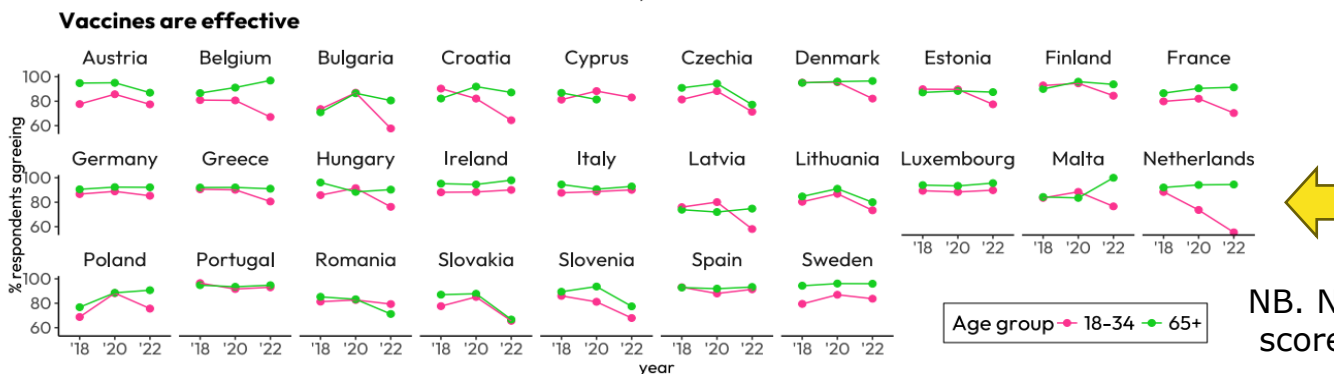
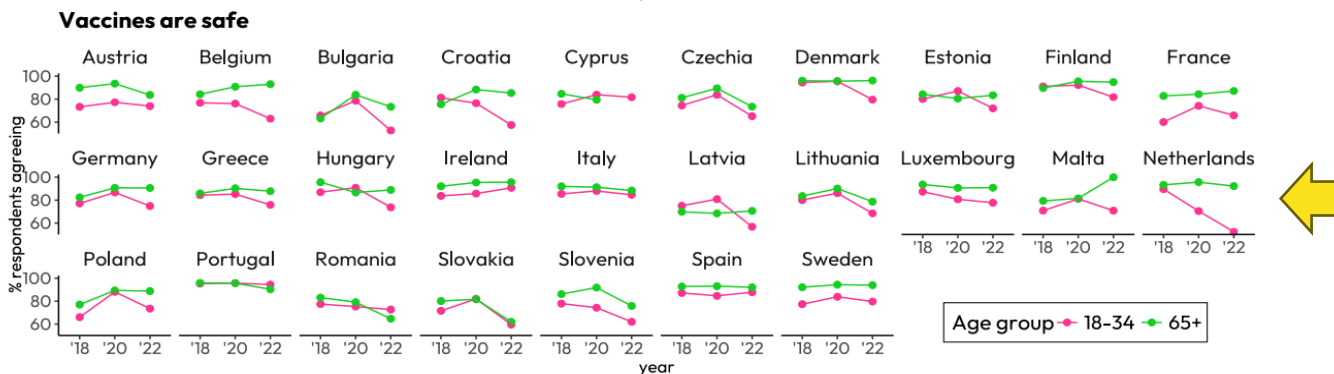
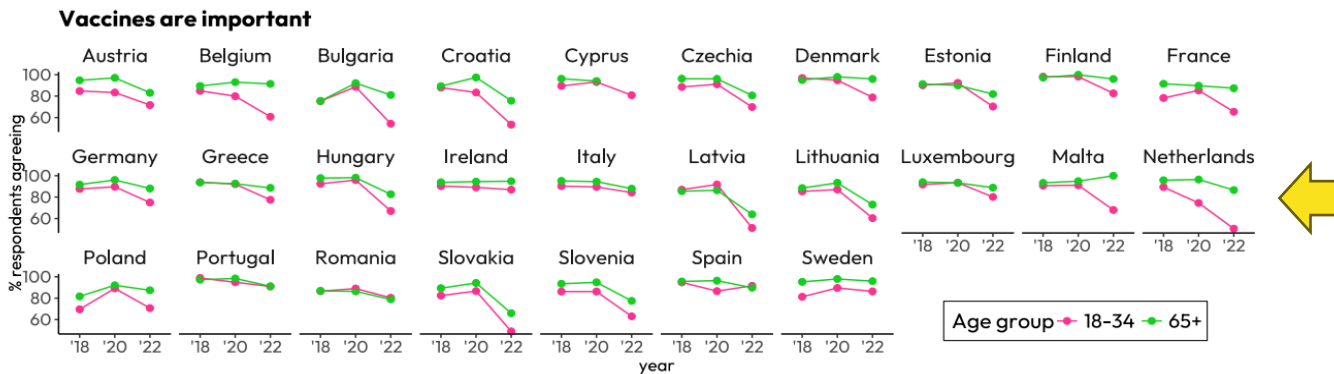

NB. NL zorgverleners scoren zeer positief!

Vaccines are ...
 - important (red dot)
 - safe (green dot)
 - effective (blue dot)
 - compatible with beliefs (black dot)

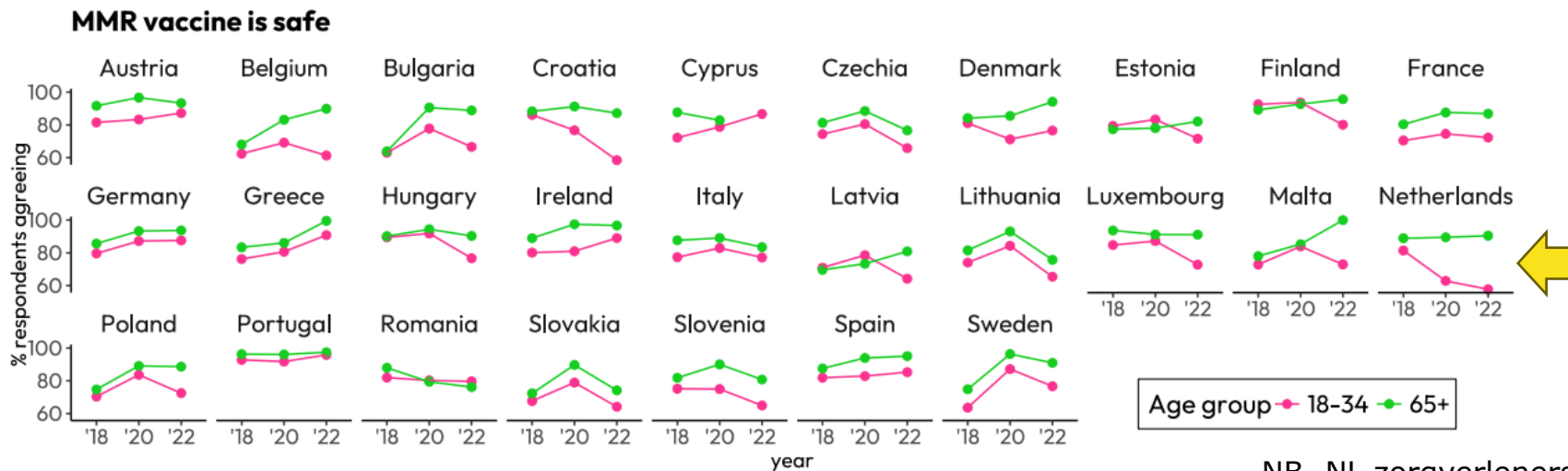
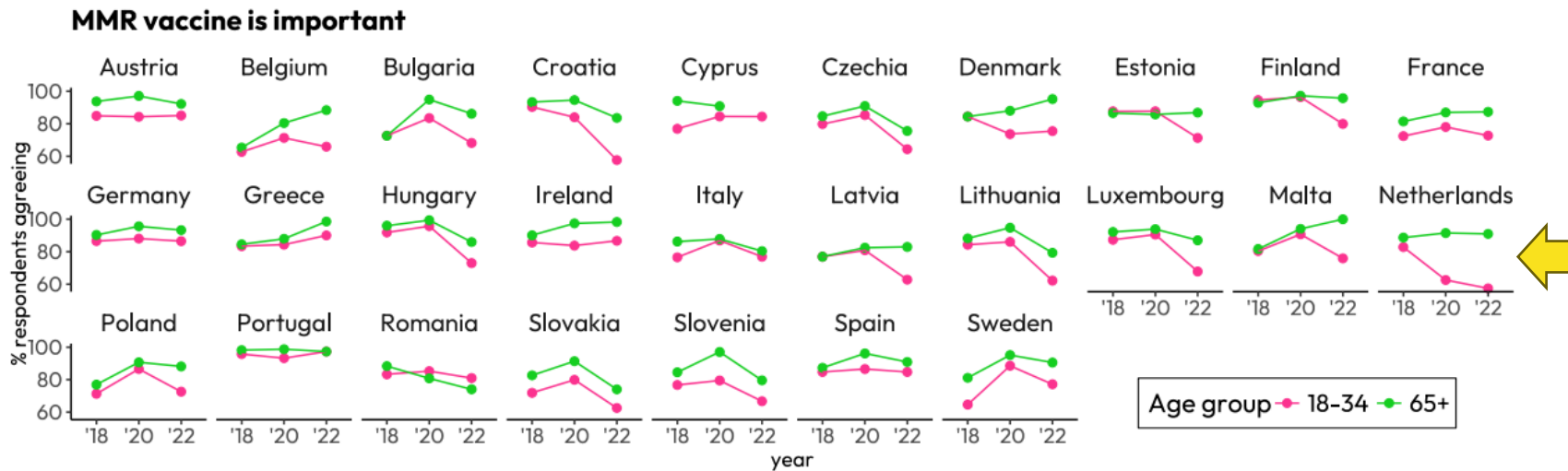
Trends in general vaccine confidence between 2018 and 2022 for each EU member state

Rijksvaccinatieprogramma survey EU

NB. NL zorgverleners scoren zeer positief!

Rijksvaccinatieprogramma survey EU

NB. NL zorgverleners
scoren zeer positief!